

صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

تأثیر جنگ تجاری آمریکا

بر همکاری چین با اتحادیه اروپا

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: رحیم خجسته

■ نکات برجسته

- حجم تجارت کالا بین آمریکا و چین به ارزش 659.8 میلیارد دلار در سال 2018 بود.
- حجم تجارت کالا بین اتحادیه اروپا و چین به ارزش 604 میلیارد یورو می باشد.
- بعد از روی کار آمدن ترامپ تغییرات محسوسی در روابط چین و اتحادیه اروپا از همکاری صرف اقتصادی به مشارکت استراتژیک ایجاد شده است.
- تاکید طرفین بر اقتصاد باز، تسهیل و آزادسازی تجاری در مقابل حمایت گرایی آمریکا.
- طبق بیستمین نشست سران چین و اتحادیه اروپا در 2018، هر دو طرف بر حفظ برجام و پایبندی به آن تاکید جدی دارند.
- آمریکا، جنگ تجاری را در دو جبهه اتحادیه اروپا و چین بر روی خود گشوده و این خطای استراتژیک ترامپ است.

■ مقدمه و طرح مسئله

دونالد ترامپ رئیس جمهوری آمریکا از همان ابتدای آغاز رقابت‌های انتخاباتی بارها از کسری موازنه تجاری با چین و این که صادرات چین به آمریکا بسیار بیشتر از وارداتش از ایالات متحده است، انتقاد کرد و راه مقابله با چین را اعمال تعرفه های گمرکی دانست. آمارها نشان می‌دهد که در طی سه دهه گذشته سهم چین از کل واردات آمریکا در روند مستمر و رو به رشدی افزایش یافته و به ۲۲ درصد از کل واردات این کشور در سال ۲۰۱۷ میلادی رسیده است. در همین شرایط سهم واردات چین از کل صادرات آمریکا ۸ درصد بود. به عبارتی ارزش بازار آمریکا برای چین نزدیک به ۳ برابر ارزش چین برای بازار آمریکا می‌باشد. براساس آمار رسمی سایت "تجاری آمریکا"، تجارت کالا و خدمات بین دو کشور، بالغ بر ۷۳۷/۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۸ بود که از این میزان صادرات آمریکا ۱۷۹/۳ میلیارد دلار و وارداتش ۵۵۷/۹ میلیارد دلار بود. کسری تجاری ایالات متحده با چین در حوزه کالا و خدمات در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۳۷۸/۶ میلیارد دلار می باشد.

طبق گزارش این سایت در حال حاضر چین بزرگترین شریک تجاری در بخش "کالا" آمریکا به ارزش ۶۵۹/۸ میلیارد دلار (دو طرفه) در سال ۲۰۱۸ است. صادرات کالاهای آمریکایی به چین بالغ بر ۱۲۰/۳ میلیارد دلار بوده و واردات کالاها ۵۳۹/۵ میلیارد دلار می باشد. کسری تجاری در بخش کالای بین دو کشور در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۴۱۹/۲ میلیارد دلار به نفع چین بوده است. در بخش خدمات، تجارت بین دو کشور (صادرات و واردات) در سال ۲۰۱۸ به میزان ۷۷/۳ میلیارد دلار رسید. صادرات خدمات آمریکا به چین بالغ بر ۵۸/۹ میلیارد دلار بوده و واردات خدمات از چین حدود ۱۸/۴ میلیارد دلار می‌باشد. در بخش تجارت خدمات، مازاد تجاری در سال ۲۰۱۸ بالغ بر ۴۰/۵ میلیارد دلار به نفع آمریکا بوده است. طبق آمار سایت تجاری آمریکا، کسری تجاری آمریکا با چین در بخش کالا ۱۱/۶ درصد افزایش در سال ۲۰۱۸ داشته و بخش خدمات ۰/۸ بوده است.

این آمارها خبر خوبی برای اقتصاد آمریکا، کشوری که داعیه اقتصاد برتر جهان را دارد، نیست. از این رو دونالد ترامپ در ماه مارس ۲۰۱۸ در راستای سیاست محدود سازی اقتصادی چین، بر فولاد و آلومینیوم صادراتی به آمریکا تعرفه ۲۵ درصدی و ۱۰ درصدی اعمال کرد. او سپس اعلام کرد بر ۵۰ تا ۶۰ میلیارد دلار کالای صادراتی چین تعرفه ۲۵ درصدی نیز اعمال خواهد شد. گرچه مقامات چینی نیز با اعمال تعرفه بر کالاهای آمریکایی مقابله به مثل کردند، لیکن بعد از این تحولات، به دنبال جذب و توسعه بازارهای مهم و بزرگ دیگری مثل اتحادیه اروپا متمرکز شدند. بازارهای اروپایی جذابیت زیادی هم برای آمریکا و هم چین دارد. چین علیرغم تفاوت در بسیاری از زمینه ها از جمله نقش پررنگ دولت در اقتصاد و موضوع حقوق بشر، یک شریک مهم استراتژیک برای اتحادیه اروپا به حساب می آید. با روی کار آمدن ترامپ و آغاز جنگ تجاری آمریکا همزمان با چین و اتحادیه اروپا به نظر می رسد این دو قطب اقتصادی به یکدیگر نزدیک شده اند. هدف این نوشتار نگاه اجمالی به تبادلات تجاری بین چین و اتحادیه اروپا به ویژه بعد از آغاز جنگ تجاری واشنگتن و پکن بوده و سوال مهم این است که جنگ تعرفه ها چه تأثیری بر روابط دو قطب اقتصادی داشته است؟

■ پیشینه روابط اتحادیه اروپا و چین

پیشینه روابط اتحادیه اروپا و چین به ماه می ۱۹۷۵ بر می گردد. در این ماه و در پی دیدار کمیسر وقت اتحادیه اروپا، سر کریستوفر سوامز از چین، روابط دیپلماتیک میان دو طرف به طور رسمی بنیان نهاده شد. همکاری دوجانبه بین اتحادیه اروپا و چین در دهه ۱۹۸۰، به زمینه هایی از قبیل برنامه های علمی، توسعه، تجارت و مبادلات آکادمیک و فرهنگی گسترش یافت. تحول مهمی که در طول این مدت اتفاق افتاد، استقرار هیاتی به نمایندگی از کمیسیون اروپا در پکن در سال ۱۹۸۸ بود. روابط دو طرف تا زمان حادثه میدان تیان آنمن مطلوب ارزیابی می شد اما بعد از این واقعه روابط دو کشور به سردی گرایید و به دنبال آن تحریم هایی از جمله تحریم تسلیحاتی از طرف اتحادیه اروپا علیه پکن اعمال شد. اهمیت فزاینده بازار چین به عنوان مقصد مطلوبی برای سرمایه گذاری مستقیم خارجی و سرزمینی جدید برای رقابت جهانی بین مثلث اقتصادی آمریکا، ژاپن و اروپا باعث شد که سردی روابط اتحادیه اروپا و چین کوتاه مدت باشد. از این روی، نشست های بین دو طرف در سال ۱۹۹۰ با دیدارهای متقابل مقامات عالی رتبه آغاز شد. در این میان کمیسیون اروپا در سال ۱۹۹۵ اولین سند استراتژی خود را در قبال چین تحت عنوان سیاست بلند مدت برای اتحادیه اروپا و چین منتشر کرد. به دنبال آن اسناد دیگری نیز در این خصوص در سال های ۱۹۹۸ ، ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۳ ، ۲۰۰۳ ، ۲۰۰۶ به تصویب اتحادیه اروپا رسید، اما مشارکت استراتژیک چین و اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۳ پایه گذاری شد. چین و اتحادیه اروپا در کنار مبادلات تجاری و اقتصادی، افزایش مسئولیت پذیری در سطح جهانی در مسائلی همچون امنیت بین الملل (تروریسم، جنگ های داخلی، سایبر) نیز همکاری دارند.

■ روابط اقتصادی چین با اتحادیه اروپا

بخش قابل توجهی از نیاز وارداتی چین از اتحادیه اروپا تأمین می شود. بر اساس آمارهای سازمان تجارت جهانی در سال ۲۰۱۶، حدود ۱۳/۱ درصد از ارزش واردات چین (حدود ۲۰۸ میلیارد دلار) از مبدا اتحادیه اروپا بوده است. آمارهای مرکز تجارت بین المللی

نشان می‌دهد آلمان و فرانسه در میان کشورهای عضو این اتحادیه بیشترین صادرات را به چین داشته‌اند. سایر مقاصد عمده وارداتی چین به ترتیب اهمیت، کشورهای جمهوری کره، ژاپن، چین تایپه و آمریکا هستند. طبق آمارهای رسمی اتحادیه اروپا، چین به عنوان اولین مبادی تجاری این اتحادیه در سال ۲۰۱۸ به ارزش تقریبی ۳۹۴ میلیارد یورو تبدیل شده است. و در بخش صادرات بیش از ۲۰۹ میلیارد یورو دومین منبع صادراتی اتحادیه اروپا به چین بوده است. حجم مبادلات تجاری دو بازار بزرگ جهان بیش از ۶۰۴ میلیارد یورو بوده که کسری تراز تجاری ۱۸۵ میلیارد یورو به نفع چین می‌باشد.

EU-China: Trade in goods

Trade in goods 2016-2018, € billions

Year	EU imports	EU exports	Balance
2016	352.3	169.7	-182.6
2017	375.4	197.6	-177.7
2018	394.8	209.9	-184.9

EU-China: Trade in services

Trade in services 2015-2017, € billions

Year	EU imports	EU exports	Balance
2015	28.4	42.9	14.5
2016	32.2	42.8	10.6
2017	30.6	46.7	16.0

EU-China: Foreign direct investment

Foreign direct investment 2017, € billions

Year	Inward stocks	Outward stocks	Balance
2017	59.7	176.1	116.4

Date of retrieval: 17/05/2019

■ همکاری چین و اتحادیه اروپا بعد از روی کار آمدن ترامپ

بعد از روی کار آمدن ترامپ و دنبال کردن سیاست های حمایت گرایی و یک جانبه گرایی، شاهد تغییراتی محسوس در روابط چین و اتحادیه اروپا از «عدم اعتماد به اعتماد سازی»، از «نبود شفافیت به تلاش برای شفاف سازی» و از «همکاری صرف اقتصادی به مشارکت استراتژیک» هستیم. در واقع جنگ تجاری که با سیاست های ترامپ آغاز شده فرصت بی سابقه ای را برای نزدیکی چین و اتحادیه اروپا در زمینه هماهنگی جهت حمایت از قوانین تجارت بین المللی و چند جانبه گرایی در برابر یک جانبه گرایی و حمایت گرایی ترامپ فراهم نموده است. از منظر استراتژیک سه مسئله برای شراکت طبیعی چین و اتحادیه اروپا به ویژه در حوزه اقتصادی و حمایت از تجارت بین الملل وجود دارد که م تواند همکاری نزدیک را بین آن دو فراهم کند:

۱- چین و اتحادیه اروپا هیچ گونه رقابت امنیتی با هم ندارند. برخلاف آمریکا که رشد نظامی چین به نوعی به چالش کشیدن هژمونی آمریکا در منطقه شرق و جنوب شرق آسیا به حساب می آید، اتحادیه اروپا حضور امنیتی در آسیا ندارد لذا چالشی بین چین و اتحادیه اروپا در زمینه امنیتی وجود ندارد.

۲- چین و اتحادیه اروپا هر دو از بازیگران مهم اقتصادی در سطح جهانی هستند هماهنگی این دو بازیگر در اصلاح ساختار سیستم تجارت جهانی به ویژه بعد از اعمال تعرفه ها از سوی آمریکا می تواند نقش سازنده داشته باشد که هر دو طرف به آن اذعان و اتفاق نظر دارند.

۳- دستیابی به پیمان دوجانبه سرمایه گذاری بین چین و اتحادیه اروپا می تواند ستون مهمی در حفظ ثبات سیستم تجارت جهانی در برابر حمایت گرایی آمریکا باشد و همچنین الگویی کاربردی برای ترامپ که به جای راه اندازی جنگ تجاری از طریق گفتگو مشکلات تجاری را با چین حل و فصل نماید.

■ سند راهبردی 2020

بیستمین نشست سران چین و اتحادیه اروپا در جولای ۲۰۱۸ در کنار امضای سند ۲۰۲۰ EU-China نشانگر اوج تعهد طرفین به همکاری در موضوعات جهانی است. بدنبال برگزاری این اجلاس، طرفین بیانیه مشترکی دادند که در مقایسه با قبل تاکید زیادی

بر تقویت مشارکت و تعهدات طرفین در فضای جدید بین المللی و حضور ترامپ در مسند قدرت در آمریکا دارد. دو طرف در سه زمینه با رویکرد کنونی آمریکا مشکل دارند:

بر اساس این سند، اتحادیه اروپا انتظار دارد تا چین به عنوان یک شریک استراتژیک در سطح بین المللی عمل نماید. در حوزه اصلاحات؛ باز شدن بازار چین، شفافیت، اعتماد و دستیابی به یک توافقنامه سرمایه‌گذاری، در حوزه سیاست خارجی و امنیت؛ اجرای استانداردها و قوانین بین المللی توسط چین، مبارزه با تروریسم و امنیت سایبری و در حوزه سوم در خصوص حاکمیت جهانی؛ مشارکت در برخورد با بحران‌های بین المللی همچون تغییرات آب و هوایی، مهاجرت و حقوق بشر، از اولویت‌های اتحادیه اروپا در این سند است. در میان موضوعات مختلفی که در بیانیه بیستمین اجلاس سران آمده است شاید حوزه اقتصادی، با توجه به تصمیمات اخیر ترامپ در خصوص تعرفه‌ها و تاثیرات گسترده آن بر تجارت چین و اتحادیه اروپا، مهمترین موضوع باشد.

سیاست‌های سخت‌گیرانه ترامپ برای جبران کسری تجاری با چین و تاکیدش بر افزایش خرید محصولات آمریکایی توسط مصرف‌کنندگان چینی تا سقف ۲۰۰ میلیارد دلار ظرف دو سال آینده، چیزی که چین کاملا با آن مخالف است، از یکسو و اختلاف تجاری آمریکا با اتحادیه اروپا، دوره را پیش روی ترامپ قرار داده است: همکاری یا رقابت؟ اگر ترامپ بخواهد کسری تجاری با چین را از بین ببرد باید موضعش با اتحادیه اروپا موضع همکاری باشد. در حالی که اروپا تلاش می‌کند با سیاست مستقل‌تری از آمریکا، همکاری‌های اقتصادی با چین را ادامه دهد. به اعتقاد کارشناسان اقتصاد بین الملل آمریکا، جنگ تجاری را از دو جبهه اتحادیه اروپا و چین بر روی خود گشوده و این خطای استراتژیک ترامپ است. زیرا نه تنها توان مقابله جنگ تجاری در دو جبهه نیست

بلکه دو غول اقتصادی دیگر دنیا یعنی چین و اتحادیه اروپا را علی‌رغم داشتن اختلاف نظرهایی؛ به هم نزدیک کرده است. به نظر می‌رسد تداوم این جنگ، واشنگتن را از پا در خواهد آورد.

